

Кисельова Катерина Володимирівна,

кандидат філологічних наук, доцент б.в.з. кафедри англійської філології

katemanager@yahoo.com

ТЕОРІЯ МОВОЗНАВСТВА ТА ІСТОРІЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ВЧЕНЬ

Група 541М

Триместри 13-14

Опис дисципліни

Тематика і проблематика курсу логічно пов'язана з попередніми фаховими дисциплінами, що викладаються для студентів спеціальності «Мова та література», як загальними («Вступ до мовознавства», «Вступ до спецфілології», «Основи теорії мовної комунікації»), так і спеціальними («Лексикологія англійської мови», «Теоретична граматики англійської мови», «Теоретична фонетика англійської мови»). Головною метою курсу є поглиблення і систематизація знань студентів із теорії мови, методології мовознавства та історії лінгвістичної думки шляхом їх узагальнення, наукового осмислення і тлумачення задля формування професійно значущих якостей студентів як майбутніх науково-педагогічних фахівців.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з основними питаннями лінгвістичної теорії, такими як співвідношення мови і мислення, дихотомія мова-мовлення, структура мови, знакова система мови, розвиток і походження мови, мовні підсистеми;
- розкрити основні положення методології сучасного мовознавства, а саме сутність методів лінгвістичного дослідження та їх зв'язок із цілями дослідження;
- сформулювати уявлення про розвиток лінгвістики як науки, зміну основних наукових парадигм, провідні мовознавчі напрямки, їх основоположників і внесок в науку про мову;
- закласти основи для подальшого використання студентами отриманих теоретичних знань у процесі професійної педагогічної та наукової діяльності.

Дисципліна передбачає 28 годин лекцій і 28 годин семінарських занять, розрахованих на два триместри (по 14 годин у кожному триместрі відповідно), і завершується заліком у першому триместрі та іспитом у другому.

Курс викладається англійською мовою.

Тематика лекційних занять

Триместр 13

1. Мовознавство як наука.
2. Мова і мовлення.
3. Мова і суспільство.
4. Структура мови.
5. Граматична система мови.
6. Лінгвістичні універсалії.
7. Методи дослідження мови.

Триместр 14

1. Історія лінгвістичних учень як дисципліна.
2. Генеративна лінгвістика.
3. Функціональна лінгвістика.
4. Лінгвістика тексту. Дискурсологія.
5. Комунікативна лінгвістика. Прагмалінгвістика.
6. Когнітивна лінгвістика.
7. Психолінгвістика і нейролінгвістика.

Тематика семінарських занять

Триместр 13

1. Знакова природа мови.
2. Мова і мислення.
3. Мова та історія (розвиток мови).
4. Фонологічна система мови.
5. Лексико-семантична система мови.
6. Морфологічний рівень мови.
7. Синтаксичний рівень мови.

Триместр 14

1. Лінгвістичні знання Давного Сходу. Європейське мовознавство від Античності до XVIII століття.
2. Порівняльно-історичне мовознавство.
3. Лінгвістичні погляди В. фон Гумбольдта. Неогумбольдтіанство.
4. Натуралізм. Психологізм. Логіцизм. Молодограматизм. Школа «слів і речей». Естетичний ідеалізм. Неолінгвістика.

5. Лінгвістика початку ХХ століття: Казанська, Московська, Петербурзька лінгвістичні школи, лінгвістична концепція Ф. де Соссюра.
6. Структуралізм у Європі та США.
7. Розвиток лінгвістичної думки за часів СРСР.

Система оцінювання

Теми, що розкриваються на лекціях, логічно пов'язані, але не збігаються з тими, що винесені на обговорення на семінарах. Відповідно обов'язковою умовою для успішного завершення курсу є відвідування всіх занять.

Підготовка до семінарів протягом *першого триместру* здійснюється відповідно до переліку винесених на обговорення питань у довільній формі на основі рекомендованих до кожної теми літературних джерел.

У першому триместрі передбачено 3 контрольні роботи (за темами «Знакова природа мови», «Розвиток мови», «Структура мови»).

Студентам пропонується написати 2 письмові роботи (кожна обсягом до 2 сторінок А4), в яких вони мають розкрити власний погляд на певну дискусійну лінгвістичну проблему, спираючись і коректно цитуючи наукові джерела.

Крім того, передбачається підготовка письмової доповіді за темою «Методи дослідження мови» (вимоги до змісту і структури доповіді додаються).

За бажанням студенти можуть підготувати словник дисципліни на основі ключових понять, що розглядаються протягом курсу.

Залік проходить у формі бесіди за засвоєним матеріалом. За умови, якщо студент регулярно відвідував заняття, брав активну участь в обговореннях на семінарах, успішно писав контрольні роботи і виконував усі завдання, він здатен отримати достатню кількість балів і його може бути звільнено від заліку.

Підготовка до семінарів протягом *другого триместру* здійснюється на основі рекомендованих до кожної теми літературних джерел відповідно до переліку винесених на обговорення питань у формі PowerPoint презентацій у групах із 2-3 осіб, тривалістю до 15 хвилин. Метою презентацій є огляд відповідного періоду або напрямку в історії мовознавства.

З метою перевірки якості засвоєння матеріалу студенти пишуть 3 контрольні роботи.

Іспит передбачає усне опитування за двома питаннями з теорії та історії мовознавства відповідно. Перелік питань студенти отримують напередодні запланованого навчальним процесом іспиту.

Розподіл балів (триместр 13):

- Відвідування лекцій: 1 бал за кожне з 7-ми занять (загалом 7 балів)
- Активна участь в обговореннях на семінарських заняттях: 5 балів за кожне із 7-ми занять (загалом 35 балів)
- Поточні письмові роботи: 10 балів за кожну з 2-х запланованих робіт (загалом 20 балів)
- Поточні контрольні роботи: курс передбачає 3 тести (загалом 20 балів)
- Письмова доповідь: 15 балів
- Словник дисципліни (за бажанням): 5 балів

Розподіл балів (триместр 14):

- Відвідування лекцій: 1 бал за кожне з 7-ми занять (загалом 7 балів)
- Презентації до семінарських занять: 5 балів за кожне із 7-ми занять (загалом 35 балів)
- Поточні контрольні роботи: курс передбачає 3 тести (загалом 20 балів)
- Іспит у формі усного опитування: 40 балів

Рекомендована література

1. An Encyclopedia of Language / ed. by N. E. Collinge. – London; NY : Routledge Taylor & Francis Group, 2005. – 558 p.
2. Linguistics: An Introduction / Ed. by A. Radford, M. Atkinson, D. Britain, H. Clahsen, A. Spencer . – [2nd ed.] – Cambridge University Press, 2009. – 433 p.
3. Linguistics: an Introduction to Language and Communication / Andian Akmajian ... [et al.]. – The MIT Press, 2001. – 604 p.
4. The Cambridge Encyclopedia of language / Ed. by David Crystal. – [2nd ed.] – Cambridge University Press, 1997. – 480 p.
5. Березин Ф. М. Общее языкознание / Ф. М. Березин, Б. Н. Головин. – М. : Просвещение, 1979. – 416 с.
6. Білецький А. О. Про мову і мовознавство / А. О. Білецький: навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. – К. : АртЕк, 1996. — 223 с.
7. Звегинцев В. А. Очерки по общему языкознанию / В. А. Звегинцев. – М. : Издательство Московского ун-та, 1962. – 384 с.

8. Зенков Г. С. Введение в языкознание / Г. С. Зенков, И. А. Сапожникова : Учебное пособие для студентов дистанционного обучения КГНУ. – Бишкек, 1998.
9. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику / Дж. Лайонз. – [пер. с англ. и ред. В. А. Звегинцева] – М.: Прогресс, 1978. – 543 с.
10. Кодухов В. И. Общее языкознание / В. И. Кодухов: учебник для студентов филол. специальностей ун-тов и пед. ин-тов. – М. : Высшая школа, 1974. – 228 с.
11. Кочерган М. П. Загальне мовознавство / М. П. Кочерган: Підручник. – К. : Академія, 2006. – 464 с.
12. Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка / [под общ. ред. чл.-кор. АН СССР Б. А. Серебrenикова]. – М. : Наука, 1970. – 604 с.
13. Семчинський С. В. Загальне мовознавство / С. В. Семчинський: підручник для студ. філол. фак. ун-тів. – [2.вид., перероб. і доп.] – К. : ОКО, 1996. – 416 с.